

(rebab), waarbij het eenige blaasinstrument van het orkest, een bamboezen fluit (soeling) wat tint en kleur aanbrengt.

De begeleiding heeft den boventoon. Deze geschiedt door slaginstrumenten: groote en kleinere gongs, metalen bekkens van verschillende grootte, houten en metalen klankstaven, zoomede een langwerpige trom (gendang), die met de beide handen bespeeld wordt en het tempo aangeeft.

Alle Javaansche muziek is feitelijk begeleide éénstemmige melodie.

Zooals oorspronkelijk elke muziek van den vóórtijd zich kenmerkt door een beperkt aantal tonen, is ook de gamelanmuziek oorspronkelijk slechts vijftonig. De gamelan, die hierop berust, heet saléndro. Zij toont het meest overeenkomst met de oud-Grieksche muziek. De vijf tonen zijn eenigermate terug te vinden in de vijf zwarte toetsen van onze piano.

Naast de saléndro bestaat de gamelan pélog, die als nieuwere — hoewel nog eeuwenoude — gamelan een octaaf beslaat van zeven tonen. In het toonstelsel alleen is het verschil gelegen tusschen het pélog en het saléndro-orkest, want de soort instrumenten is bij beide dezelfde. Zij worden ook op dezelfde manier bespeeld, en wel, in een volledige gamelan, door een 24-tal mannen, die allen bij of naast hunne instrumenten op den grond zitten. De plaats van het orkest bij een wajangvoorstelling is achter den vertoener (dalang), die mede, met gekruiste beenen, op den grond zit.

Opmerkelijk is dat het pélog gestemde orkest bij het volk niet zoo geliefd is als de 5-tonige gamelan saléndro.

Daar ons begrip van „tonaliteit” (waarbij alle stemmen zich uit één bepaald accoord ontwikkelen en in datzelfde accoord haar oplossing en slot vinden) ontbreekt, moeten vele Javaansche melodieën voor ons Europeesch oor onbevredigend eindigen. Zij eindigen met een sonoren en dreunenden gongslag, die elke orkestfrase afsluit.

Toch drukt ook deze muziek zeer duidelijk het karakter uit van het volk in zijn geestelijk en maatschappelijk leven. In hun zang is het gemeenschappelijk denken en voelen uitgedrukt en nooit de eigen gedachten van den zanger. De persoonlijkheid van den zanger treedt geheel op den achtergrond voor het algemeen volkskarakter. Het is in den echten zin van het woord gemeenschapskunst, volkskunst.

Een „communistisch” ideaal!

Voor een bewust scheppend kunstenaar is hier geen plaats; het repertoire blijft dan ook onveranderd hetzelfde, het is afgesloten.

Maar de kostbare erfenis der vaderen uit langvervlogen tijden, die schat van melodieën, bewaart de Javaan als een dierbaar kleinood, dat hem nog immer in benarde uren opheffing en bezieling brengt. Elke melodie,